

Chambre des Représentants.

SÉANCE DU 18 JANVIER 1921.

I. Projet de loi tendant à garantir la liberté syndicale.

II. Proposition de loi sur les conventions collectives du travail (1).

I. Wetsontwerp tot waarborging van de syndicale vrijheid.

II. Wetsvoorstel op de gemeenschappelijke arbeidsovereenkomsten (1).

AMENDEMENTS PRÉSENTÉS PAR LE GOUVERNEMENT.

Amendements du Gouvernement tendant à garantir la liberté d'association.

NOTE EXPLICATIVE.

La Chambre des Représentants a été saisie, dans sa séance du 27 janvier 1920 (2), d'un projet de loi relatif à la liberté syndicale déposé par MM. Delacroix et Wauters et amendé par MM. Woeste, Segers et Brifaut (3) et, dans sa séance du 24 février 1920, d'une proposition de loi sur les conventions collectives

(1) Projet de loi, n° 66 (Session 1919-1920.)

Proposition de loi, n° 108. (Session 1919-1920.)

Rapport, n° 277. (Session 1919-1920.)

Amendements, n° 382. (Session 1919-1920.)

(2) N° 66, session 1919-1920.

(3) N° 382, session 1919-1920.

AMENDEMENTEN DOOR DE REGEERING INGEDIEND.

Amendementen der Regeering strekkende tot het waarborgen van de vrijheid van vereeniging.

VERKLARENDE NOTA.

In hare zitting van 27 Januari 1920 (2) werden bij de Kamer der Volksvertegenwoordigers een wetsontwerp betreffende de syndicale vrijheid, ingediend door de heeren Delacroix en Wauters en geamendeerd door de heeren Woeste, Segers en Brifaut (3), en, in hare zitting van 24 Februari 1920, een wets-

(1) Wetsontwerp, n° 66. (Zittingsjaar 1919-1920.)

Wetsvoorstel, n° 108 (Zittingsjaar 1919-1920.)

Verslag, n° 277. (Zittingsjaar 1919-1920.)

Amendementen, n° 382. (Zittingsjaar 1919-1920.)

(2) N° 66, zittingsjaar 1919-1920.

(3) N° 382, zittingsjaar 1919-1920.

du travail, déposée par M. Devèze. (1)

La Commission spéciale à laquelle a été confié l'examen de ce projet et de cette proposition conclut, dans son rapport présenté le 19 mai 1920 par M. Devèze (2), à l'adoption d'un texte d'ensemble divisé en sept titres et qui vise à la fois la garantie de la liberté syndicale et la consécration de l'existence juridique des conventions collectives du travail. Pour répondre à l'engagement qu'il a pris par sa déclaration du 25 novembre 1920 de vous proposer la protection de la liberté d'association dans tous les domaines, pour les individus comme pour les groupes, et pour satisfaire aux intentions que la Chambre a exprimées, dans sa séance du 13 janvier 1921, d'aborder ce problème sans plus de retard, le Gouvernement estime que la meilleure méthode consisterait à ajourner, dans le projet proposé par votre Commission spéciale, la discussion des titres I à IV, VI et VII. Les questions auxquelles se rapportent ces divers titres sont, en effet, complexes et leur examen paraît pouvoir être renvoyé à une date ultérieure que nous souhaitons, d'ailleurs, prochaine. Quant au titre V, il pourrait être discuté immédiatement, mais le Gouvernement vous propose de lui substituer un texte nouveau comprenant cinq articles, présentés sous forme d'amendements. Ce texte ne s'applique pas seulement à la liberté syndicale, mais à la liberté d'association en général.

(1) N° 108, session 1919-1920.

(2) N° 277, session 1919-1920.

voorstel op de gemeenschappelijke arbeidsovereenkomsten ingediend door den heer Devèze(1), aanhangig gemaakt.

De bijzondere Commissie, waaraan het onderzoek van dit ontwerp en van dit voorstel werd toevertrouwd, heeft in haar verslag, dat op 19 Mei 1920 door den heer Devèze (2) werd voorgedragen, besloten tot het aannemen van een gezamenlijken, in zeven titels verdeelden tekst; deze laatste beoogt tevens het waarborgen der syndicale vrijheid en het huldigen van het rechtsbestaan der gemeenschappelijke arbeidsovereenkomsten. Ten einde gestand te blijven aan het woord dat zij bij hare verklaring van 23 November 1920 gegeven heeft, betreffende het voorstellen der bescherming van het vereenigingsrecht op alle gebied, en dit zoowel voor de eenlingen als voor de groepeeringsen, en om te ontmoet te komen aan de inzichten waaraan de Kamer in hare zitting van 13 Januari 1921 uiting gaf betreffende het onverwijld aanvatten van dit vraagstuk, is de Regeering van oordeel dat de bespreking van titels I tot IV, VI en VII van het door de Bijzondere Commissie voorgesteld ontwerp, niet beter dan door verdragging kan gediend worden. De vraagpunten, waarmede deze verschillende hoofdstukken in verband staan, zijn inderdaad ingewikkeld en hun onderzoek schijnt te kunnen verschoven worden op een lateren datum, die, wij hopen het overigens, niet lang zal uitblijven. Titel V nu, zou onmiddellijk kunnen te berde komen, doch de Regeering slaat u voor, hem door een nieuwen

(1) Zittingsjaar 1919-1920, nr 108.

(2) Zittingjaar 1919-1920, nr 277.

L'article 20 de la Constitution consacre la liberté d'association. La proclamation de cette liberté apparaissait en 1831 comme un progrès d'une importance capitale : à cette époque, il semblait que la liberté de s'associer ne pouvait être mise en péril que par l'arbitraire des pouvoirs publics. Aussi, la Constitution a-t-elle pris soin de spécifier que la liberté d'association ne pouvait être soumise à aucune mesure préventive.

L'expérience a démontré que cette liberté ne risque pas seulement d'être compromise par l'intervention des pouvoirs publics, intervention que la Constitution tend à conjurer; elle peut être sérieusement contrariée et même entravée et paralysée par le mauvais vouloir des particuliers.

L'association étant devenue un des ressorts essentiels dans l'ordre politique et social comme dans l'ordre philosophique et religieux, il est arrivé plus d'une fois que des individus ou des groupements d'individus ont voulu entraîner ou contraindre d'autres personnes à entrer dans des associations dont elles désapprouvaient les tendances et la doctrine.

Devait-on voir dans des actes de ce genre une atteinte portée à la liberté constitutionnelle? A supposer que cette atteinte fût réelle, était-il opportun de la réprimer par des dispositions pénales?

tekst van vijf artikelen te vervangen, dewelke onder den vorm van amendementen wordt voorgesteld. Deze tekst betreft niet alleen de syndicale vrijheid, doch de vrijheid van vereeniging in 't algemeen.

Artikel 20 der Grondwet huldigt de vrijheid van vereeniging. Het afkondigen van deze vrijheid werd in 1831 aangezien als een vooruitgang van het grootste belang: toen scheen het dat de vrijheid van vereeniging enkel te vreezen had van de willekeur der openbare machten. Daarom heeft de Grondwet er zorg voor gehad, wel te bepalen dat de vrijheid van vereeniging aan geen enkelen voorbehoudenden maatregel mocht onderworpen worden.

Uit de ervaring is gebleken dat deze vrijheid niet alleen gevaar loopt in het gedrang te worden gebracht door de tussehenkomst der openbare machten, tussehenkomst welke de Grondwet tracht te beletten; zij kan nog ernstig tegengenant en zelfs belemmerd en verlamd worden door den moedwil van bijzonderen.

Daar nu de vereeniging een der voornaamste drijfveeren is, zowel in de staatkundige en maatschappelijke als in de wijsgeerige en godsdienstige orde, zoo is het meermaals gebeurd dat personen of groepeeringsen van personen andere personen hebben willen meêskeepen of dwingen om zich bij vereenigingen aan te sluiten waarvan zij de strekkingen en de leerstellingen afkeurden.

Moesten die daden als een inbreuk op de grondwettelijke vrijheid beschouwd worden? En verondersteld dat het wel zoo was, kwam het dan gelegen voor, deze met strafbepalingen te beteugelen?

Nous estimons que si, à raison de la pression qu'elle subit, une personne ne peut user dans des conditions normales de la faculté de s'affilier ou de ne pas s'affilier à une association, sa liberté individuelle se trouve gravement lésée et, dès lors, il importe que de tels actes de pression soient réprimés par la loi.

Toutefois, l'association doit pouvoir sanctionner ses décisions. Dans ce but, les amendements du Gouvernement stipulent que quiconque se fait recevoir membre d'une association, accepte, par son adhésion, de se soumettre aux règlements de cette association ainsi qu'aux décisions et sanctions prises en vertu de ce règlement; il ne peut y avoir là de contrainte punissable à condition que l'individu puisse se retirer en tout temps de l'association, dont il fait partie, en respectant le règlement. Toute disposition réglementaire ayant pour effet d'annihiler cette liberté doit être réputée non écrite.

Les statuts de l'association peuvent prévoir l'abandon des cotisations ainsi que des versements ayant correspondu à des prestations ou avantages reçus par l'associé qui se retire. Mais ils ne peuvent comporter la confiscation d'apports véritables. Le retrait peut être réglé de manière à ne pas compromettre l'existence de l'association. A défaut d'entente, les tribunaux statueront.

Ons oordeel is dat indien, ter wille van de drukking welke op hem wordt uitgeoefend, een persoon in gewone omstandigheden niet kan gebruik maken van het vermogen zich al of niet bij een vereeniging aan te sluiten, zijn individueele vrijheid sterk gekrenkt is en dienvolgens het noodzakelijk is, dat soortgelijke drukking door de wet beteugeld worde.

Edoch, de vereeniging moet aan hare beslissingen kracht kunnen geven. Daarom bepalen de amendementen van de Regeering dat alwie zich in een vereeniging laat opnemen, door zijn toetreding er in toestemt zich aan de reglementen van deze vereeniging alsook aan de beslissingen en strafbepalingen krachtens dit reglement genomen, te onderwerpen; hierin schuilt geen strafbare dwang op voorwaarde dat de persoon te allen tijde met inachtneming van het reglement kunne treden uit de vereeniging, waarvan hij deel uitmaakt. Alle reglementaire bepaling welke voor gevolg heeft dit recht te niet te doen, dient als ongeschreven beschouwd.

De standregels der vereeniging kunnen bepalen dat de bijdragen en ook de stortingen, welke overeenkwamen met verstrekkingen of voordeelen door den terugtrekkenden vennoot ontvangen, afgestaan blijven, maar niet, dat de wezenlijke inbreng verbeurd verklaard worde. De terugtrekking kan derwijze geregeld worden dat zij het bestaan der vereeniging niet in gevaar brengt. Bij gemis aan minnelijke schikking, doen de rechtbanken uitspraak.

Le texte de l'article 3 des amendements assimile la protection accordée à la liberté d'association, à la protection dont jouit la liberté électorale. L'expérience montre que les peines prévues à l'article 198 du Code électoral sont suffisantes. Son texte s'encadre harmoniquement avec les autres dispositions relatives à la liberté d'association.

Il exige, en effet, pour qu'il puisse y avoir répression, que l'on ait usé de voies de fait, de violences, de menaces de nature à faire craindre un dommage injuste, ou de faire craindre à un individu la perte de son emploi ou d'exposer à un dommage sa personne, sa famille ou sa fortune. Les pénalités prévues par cet amendement sont édictées sans préjudice aux autres dispositions de la loi pénale qui pourraient être applicables.

Bien que le texte du projet soit général, il est néanmoins nécessaire d'en prévoir l'application au contrat de travail. Pour qu'il puisse y avoir répression, les amendements exigent qu'il y ait dol spécial; c'est ce qui résulte des mots « méchamment et dans le but de porter atteinte à la liberté d'association ».

Le projet de loi déposé par MM. Delacroix et Wauters le 27 janvier 1920, dont le texte a été repris avec certains changements dans le projet de la commission, prévoit que les syndicats peuvent engager leurs membres à quitter l'atelier en observant les préavis d'usage, dès qu'un ou plusieurs ouvriers syndiqués ou non syndi-

De tekst van artikel 3 der amendementen stelt de bescherming, toegestaan aan de vrijheid van vereeniging, op denzelfden voet als deze waarover het kiesrecht beschikt. De ondervinding toont aan dat de straffen, voorzien bij artikel 198 van het Kieswetboek, volstaan. De tekst ervan staat in juist verband met de andere bepalingen betreffende het recht van vereeniging.

Hij vergt inderdaad opdat er betegeling kunne plaats hebbe, dat er handtastelijkheden, gewelddaden, bedreigingen, zijn voorgevallen, welke van aard zijn een persoon te doen vreezen voor onrechtvaardig nadeel, voor verlies zijner plaats of krenking in persoon, familie of fortuin. De strafbepalingen, bij deze amendementen voorzien, worden uitgesproken zonder aan de andere bepalingen der strafwet, welke zouden kunnen toegepast worden, afbreuk te doen.

Alhoewel de tekst van het ontwerp algemeen is, toch is het noodig er de toepassing van te voorzien op het werkcontract. Om betegeling te kunnen toepassen, vergen de amendementen dat er bijzonder opzet bestaat; dit blijkt uit de woorden « met boos opzet en met het » doel aan de vrijheid van vereeniging afbreuk te doen ».

Het wetsontwerp, door de heeren Delacroix en Wauters op 27 Januari 1920 neergelegd en waarvan de tekst met sommige veranderingen in het ontwerp der commissie werd overgenomen, voorziet dat de syndicaten hunne leden mogen aanzetten het werkhuis te verlaten als zij de gebruikelijke opzeggingen in acht nemen, zoodra een of meer al

qués, acceptent d'y travailler à des conditions autres que celles obtenues par les membres du syndicat.

Il n'a pas paru nécessaire de reprendre cette disposition; il est incontestable que, dans ce cas, l'élément intentionnel de l'infraction fait défaut et que, par conséquent, les articles 3 et 4 des amendements ne pourront être appliqués.

Le Gouvernement vous propose l'adoption de ces amendements dont la mise en vigueur résoudra une question depuis longtemps débattue.

*Le Premier Ministre,
Ministre de l'Intérieur,*

of niet gesyndikeerde werklieden toestemmen er te werken tegen andere voorwaarden dan deze door leden van het syndicaat bekomen.

Het werd niet noodig geacht deze bepaling over te nemen; het is ontegensprekelijk dat, in dit geval, het opzettelijk bestanddeel van de overtreding niet aanwezig is en dat, dienvolgens, de artikelen 3 en 4 der amendementen niet kunnen toegepast worden.

De Regeering stelt u voor, deze amendementen, welke, zoo zij van kracht worden, een sedert lang en druk besproken vraagstuk zullen oplossen, aan te nemen.

*De Eerste Minister,
Minister van Binnenlandsche Zaken,*

H. CARTON DE WIART.

*Le Ministre de l'Industrie, du Travail
et du Ravitaillement,*

*De Minister van Nijverheid, Arbeid
en Bevoorrading.*

J. WAUTERS.

*Amendements du Gouvernement
tendant à garantir la liberté d'as-
sociation. (1)*

ARTICLE PREMIER.

La liberté d'association dans tous les domaines est garantie. Nul ne peut être contraint de faire partie ou de cesser de faire partie d'une association.

(1) Rapport déposé le 19 mai 1920, n° 277.

*Amendementen van de Regeering tot
waarborging der vrijheid van veree-
ning (1).*

EERSTE ARTIKEL.

De vrijheid van vereeniging op elk gebied is gewaarborgd. Niemand kan gedwongen worden, deel uit te maken van eene vereeniging of op te houden daarvan deel uit te maken.

(1) Verslag ingediend den 19^{en} Mei 1920, n° 277.

ART. 2.

Quiconque se fait recevoir membre d'une association, accepte, par son adhésion, de se soumettre au règlement de cette association, ainsi qu'aux décisions et sanctions prises en vertu de ce règlement. Il peut en tout temps se retirer de l'association en observant le règlement; toute disposition réglementaire ayant pour effet d'annihiler cette liberté est réputée non écrite.

ART. 3.

Sera puni d'un emprisonnement de 8 jours à 1 mois et d'une amende de 50 à 500 francs ou d'une de ces peines seulement, celui qui, pour contraindre une personne déterminée à faire partie ou à cesser de faire partie d'une association, aura usé à son égard de voies de fait, de violences ou de menaces ou lui aura fait craindre de perdre son emploi ou d'exposer à un dommage sa personne, sa famille ou sa fortune.

ART. 4.

Sera puni des mêmes peines, toute personne qui, méchamment et dans le but de porter atteinte à la liberté d'association, aura subordonné, même en respectant les préavis d'usage, la conclusion ou l'exécution d'un contrat de travail ou de services, soit à l'affiliation, soit à la non affiliation, d'une ou de plusieurs personnes à une association.

ART. 2.

Alwie, op zijne aanvraag, lid wordt van eene vereeniging, verbindt zich, door zijne toetreding, zich te onderwerpen aan het reglement dier vereeniging, alsmede aan de beslissingen en strafmaatregelen, krachtens dit reglement getroffen. Te allen tijde kan hij uit de vereeniging treden mits inachtneming van het reglement; elke reglements-bepaling, waardoor deze vrijheid zou worden opgeheven, wordt voor niet bestaande gehouden.

ART. 3.

Met gevangenisstraf van acht dagen tot ééne maand en geldboete van 50 tot 500 frank of met slechts ééne dezer straffen wordt gestraft hij, die, om een bepaalden persoon te dwingen deel uit te maken van eene vereeniging of op te houden daarvan deel uit te maken, feitelikheden of gewelddaden op dien persoon pleegt of bedreigingen tegen hem uitbrengt, ofwel hem doet vreezen dat hij zijne betrekking zal verliezen of dat zijn persoon, zijn gezin of zijn vermogen schade kunnen lijden.

ART. 4.

Met dezelfde straffen wordt gestraft elke persoon die, kwaadwillig en met het doel de vrijheid van vereeniging te krenken, het sluiten of het uitvoeren van eene arbeids- of dienstovereenkomst afhankelijk stelt hetzij van de aansluiting, hetzij van de niet-aansluiting van een of meer personen bij eene vereeniging, zelfs wanneer hij de gebruikelijke opzeggingen in acht neemt.

ART. 5.

Par dérogation à l'article 100 du Code pénal, le chapitre VII et l'article 85 du Livre I de ce Code sont applicables aux infractions prévues par la présente loi.

*Le Premier Ministre,
Ministre de l'Intérieur,*

ART. 5.

Bij afwijking van artikel 100 van het Strafwetboek, zijn hoofdstuk VII en artikel 85, Boek I, van dit Wetboek van toepassing op de misdrijven bij deze wet voorzien.

*De Eerste Minister,
Minister van Binnenlandsche
Zaken,*

H. CARTON DE WIART,

*Le Ministre de l'Industrie,
du Travail et du Ravitaillement.*

*De Minister van Nijverheid, Arbeid
en Bevoorrading,*

J. WAUTERS.